

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak torkel. Naročnina letno 60 din. za inostranstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Polt. šte. rač. 11.153. Telefon 45-86

Demokratizacija ljudskega šolstva

Z bližajočo se avtonomijo slovenskih pokrajin postaja tudi demokratizacija našega ljudskega šolstva vedno bolj pereča vprašanja v celokupnem problemu.

Kljub temu, da je ljudska šola izmed vseh državnih prosvetnih ustanov še najbolj demokratska — saj imamo splošno šolsko obveznost in enoten učni program — moramo vendar priznati, da smo vendar še precej daleč od tistega stanja, ki si ga predstavljamo pod oznako »demokratizacija ljudske šole«.

Po eni strani gre za to, da se omogoči ljudstvu čim večji vpliv na ves kompleks ureditve ljudske šole — toliko v upravnem, kolikor v pedagoško-didaktičnem pogledu — po drugi strani pa, da se šola kot taka čim bolj približa tistemu, za katerega je ustanovljena — t. j. otroku samemu.

O demokratizaciji ljudske šole ni mogoče govoriti, če bi se ena izmed obeh činjenic ne upoštevala ali v korist drugi zanemarila. Ne šlo bi več v tem primeru samo za demokratizacijo, marveč za učinkovitost šole same, za našo mladino.

Iz tega razloga je treba pristopiti k reševanju tega vprašanja z vso potrebno previdnostjo. Nikjer ni naglašeno tako nevarna kakor tam, kjer bi se poizkusili in preurejevanja nujno nanašala na živ človeški material in to celo v dobi, ko je še tako prožen in dovzeten.

Predvsem pa si štejemo učitelji v dvojno dolžnost — domoljubov in pedagogov — opozarjati slovensko javnost na nevarnost, ki bi grozila duševnemu in moralnemu razvoju našega osnovnošolskega naraščaja, če bi se lotile politične stranke na svojo pest in vsaka iz svoje interesne sfere reformiranja notranjega in zunanjega ustroja naše ljudske šole. Te roke so preokorne, da bi smele same posegati v to fino kolesje.

Če pa prinašamo te pridržke, nočemo s tem še davno ne zanikati, da bi ne bila naša ljudska šola potrebna korenitih reform. Nihče ni o tej potrebi globlje prepričan kot slovensko učiteljstvo. To prepričanje sloni na teoretičnih in praktičnih temeljih. In prav to živo prepričanje nas sili, da se brezpogojno opredelimo za demokratizacijo našega šolstva, ker vemo namreč predobro, da se prepotrebne reforme na tem terenu ne bodo dale izvesti nikdar brez učinkovite podpore od strani največjih interesov na ljudski šoli — t. j. od širokih slojev našega naroda.

Ker pa ljudska šola po svoji naravi ne more in ne sme postati domena ene same stranke ali enega samega prevladujočega gospodarskega sloja, ampak je nujno, da se v smislu prave demokracije pritegnejo proporcionalno v avtonomne šolske korporacije zastopniki vseh slojev, je prvi pogoj za demokratizacijo šole prava in resnična demokratizacija vsega javnega življenja v Sloveniji in z njo združene prave demokratske kulture, ki obstoja v širokogrudni medsebojni strpnosti in spoštovanju človečanskih pravic svojega bližnjega. Le v takem vzdušju, z dobro voljo vseh in brez sebičnih zahtevnih namenov ter z edino željo, opremiti naš naraščaj za plodno uvrstitev v narodno občestvo, si moremo obetati resnično blagodejno preureditve našega ljudskega šolstva.

Pri tem delu pa morajo nujno sodelovati mladinslovci in pedagogi, zato si brez njih ne moremo predstavljati avtonomne šolske korporacije, ki bi mogla v zadostni meri upoštevati najvažnejši subjekt v vsem tem kompleksu, t. j. našega šolskega otroka. Kjer bi se obšlo učiteljstvo, bi nastala največja nevarnost, da se prenese poudarek šolske reforme — po željah gospodarskih slojev — na kvantiteto učnega načrta, namesto na njega kvaliteto. Zaslužnje otrok po učni snovi bi bila skoraj nezgodna posledica tako sestavljene avtonomne šolske oblasti in namesto razgibanega ter duševno prožnega učenca bi proizvajale take materialistične klešče otople ljudi, ki bi koncem koncev tudi svojemu sloju ne mogli dati tistih dobrin, ki bi si jih taka šolska reforma postavila za svoj cilj.

To nevarnost je imel pred očmi tudi zbor predsednikov naših okrajnih društev, ko je proti zahtevi »Kmetijske zbornice« po razširitvi in poglobitvi kmetijskega pouka na ljudskih šolah postavil tezo, da mora ostati ljudska šola splošna vzgojevalnica in izobraževalnica, kjer ne smejo uveljavljati posamezni gospodarski sloji svojih posebnih zahtev.

Odklanjati je treba te zahteve z ozirom na sedanjo gospodarsko in socialno strukturo Slovenije, odklanjati jih je pa treba zlasti še iz obzira na duševno strukturo ljudskošolskega učenca, ki na tej duševni razvojni stopnji še ni zrel za kateri koli sistematičen strokovni pouk, tudi če bi tak pouk v današnjem gospodarskem ustroju Slovenije ne pomenjal že eo ipso nedemokratsko in zato škodljivo potezo v ustroju naše bodoče ljudske šole.

Draginja narašča Zvišanje plač je nujno potrebno

Z upravičeno zaskrbljenostjo zremo vsi državni uslužbenci v nesigurno bodočnost. Draginja, ki je v mesecu septembru nastopila, sicer previdno, toda povsem sigurno svoj novi pohod, nam povzroča nemale skrbi. Cene vsem najvažnejšim življenjskim potrebščinam stalno naraščajo, vsi kmetijski proizvodi se dražijo, in visoko so se že dvignile cene blagu za obleke in obuvalo. Prav zadnje dni čitamo v dnevnem časopisu poročila o naglem dviganju cen pšenici in moki. Vse to nas neprestano sili, da premišljujemo, čemu je bila izdana uredba o pobijanju draginje, ki je stopila v veljavo že meseca septembra, ko se cene kljub temu dvigajo...

Edini konsument, ki je navezan na stalne, toda skopo odmerjene dohodke, je javni uslužbenec. Državni uslužbenec, predvsem učitelj, smo še prav posebno prikrajšani zaradi nerednih napredovanj. Kako naj torej ta konsument, ki so bili njegovi prejemi že tedaj pod eksistenčnim minimumom, uredi svoje življenje, da mu bodo zaradi draginje naraščajoči izdatki kriti z njegovimi prejemnimi prejemki. Naravnost življenjski umetnik bi bil, kdor bi to zmožel. Drugi stanovi, trgovci,

obrtniki i. dr., si pač pomagajo s tem, da ono, kar draže kupijo, tudi draže prodajo! Toda mi?

Negotovost naše bodočnosti nam narekuje, da ponovno naglasimo že nešteto krat iznešeno zahtevo po ureditvi našega gnotnega položaja. Poleg plače imamo tudi tako zvano osebno draginjsko doklado. Kak paradoks! Draginjska doklada, ki že več let poleg plače ni kos draginji vseh najvažnejših in najnujnejših življenjskih dobrin, se sedaj ne samo ne premakne navzgor, marveč tudi ne kaže nikakega znaka dinamike. In vendar morajo odločujoči činitelji sami opaziti, da je pri takem stanju nemogoče vzdržati draginjske doklade na dosednji višini.

Ako uredba o pobijanju draginje ni mogla preprečiti naglih skokov cen vsem življenjskim potrebščinam, ako je forsirani izvoz živil povzročil visoke cene tudi onim produktom, ki so se pridelali v naravnost rekordni množini, ako zaradi manjšega uvoza silno naraščajo cene raznim vrstam uvoženega blaga, tedaj je dolžnost odločujočih, da mislijo tudi na zvišanje plač državnim uslužbencem.

Kako izgleda naša 8 letna šolska obveznost

Pogosto se ponašamo Slovenci s svojim šolstvom, ki da dosega v državi zavidno višino. Vendar ne bo škodovalo, ako našo šolo premostimo v luči stvarnosti ter sodbo podkrepimo ali izpremenimo.

Vsekakor nadkriljuje slovenska šola šolstvo v drugih banovinah, tako po letih šolanja, kakor tudi po šolskemu obisku in številu učencev. Kljub z zakonom uvedeni 8 letni šolski obveznosti, se v drugih banovinah praktično izvaja, razen redkih izjem, le 4 letna obveznost. V muslimanskih predelih se še dozdaj ni posrečilo v celoti pridobiti za vstop v šolo tudi žensko mladino, ki poleg visokega števila slaboobiskujočih učencev višajo število analfabetov.

Vse to imamo v vidu, ko govorimo o višini šolstva v naši državi. In se pri tem nekoliko samoljubno nasmehamo, zaverovani v naše šolstvo in kulturo. Ako pa opazimo kakšne napake na našem prosvetnem polju, zamižimo in si mislimo, da je pri nas še vedno dosti boljše kakor v drugih banovinah.

Tako varanje samega sebe je pa škodljivo. Treba je šolstvo smotno razvijati v vedno popolnejše orodje splošne ljudske izobrazbe.

Zakonodajalec je z Zakonom o narodnih šolah v l. 1929. razdelil šolo v nižjo in višjo ljudsko šolo. Prva, to je nižja šola je splošno obvezna, brez olajšav in tvori nekakšno občo višino ljudske izobrazbe; druga, to je višja ljudska šola, pa kakor izgleda iz olajšav danih za delo, tvori že nekako višjo ljudsko izobrazbo, ki ni tako hudo potrebna in zato šolanje ne tako nujno. Vsaj tako si je razlagati v višji ljudski šoli dovoljene olajšave in predčasne odpuste iz šole.

Tako je mogoče po Zakonu o nar. šolah že v 5. šolskem letu pridobiti olajšave pouka, ki trajajo polnih 5 delavnih mesecev, to je polovico šolskega leta. V 6. šol. letu je otrok deležen istih olajšav, v 7. šol. letu pa že more doseči izsolanost — in to, ako naj se posploši, prikazuje našo »8 letno« šolsko obveznost!

Ne trdim, da se vsi učenci poslužujejo teh ugodnosti, trdim pa, da se jih poslužuje tako visoko število, da je to na škodo višine splošne narodne izobrazbe, zlasti v bodočnosti.

Olajšave in predčasne odpuste opravičujejo družinske, gnotne in socialne razmere. Te pa so v prošnjah v večini primerov pretirano navedene, tako, da prošnje navadno dosežejo svoj namen.

Učitelj stoji pred težko izbiro, ali da prošnjo priporoči, ali da jo zavrne. Zlasti v nekaterih krajih in pri nekaterih veljajah je nevarno prošnjo zavrniti, ker je učitelj takoj proglašen za ljudskega nasprotnika, ki ne doume kmetске potrebe in prosvete.

Prosvetna banska oblast skuša to povodni prošnji za olajšave in izsolanja zavezati s ponovnimi okrožnicami, težjimi pogoji in skrajšanimi termini. To so pa samo začasni ukrepi, ki ne morejo ustvariti trajnih, pravilnejših pogojev za zdravo in višjo ljudsko izobrazbo.

Kolikokrat kmet toži in jadicuje okoli učitelja, da mu prošnjo priporoči, po ugodni rešitvi pa hladnokrvno izjavi, da otroka sicer ni potreboval doma, pa ker ima sosedov fant olajšave, tudi njegova hči ni več hotela hoditi v šolo.

Tako je upravičena trditev, da je v nekaterih oddelkih do 50 % otrok deležnih olajšav

ali predčasno izsolanosti! K temu številu moremo prišteti še upornike, ki jih ni mogoče na noben način, ne z avtomobilom, ne s kopitom, pripraviti v šolo. Po nekaterih krajih pa po l. aprilu, ko učenci, deležni olajšav, zapuste šolo, obsedi samo še nekaj učencev z učiteljem, ki žalostno gleda opuščeni razred.

Stvarnost narekuje nove naloge

Replika, ki jo je priobčil tov. Martin Mencej v 13. šte. »Učiteljskega tovariša« na naše pojasnilo in odgovor na njegov članek, v 11. šte. »Učiteljskega tovariša« nas obvezuje k še sledečim pojasnilom:

Avtor članka je izrazil željo po razmišljanju in iskanju objektivnih vzrokov pojavom v organizaciji in s tem v zvezi po razmišljanju o korekturi postopka slovenske delegacije na letošnji glavni skupščini. Pri tem ima v mislih dva glavnika: odhod hrvatske delegacije in postavitve tretje liste. Oba ta dva pojavi moramo pri ocenjevanju popolnoma ločiti, četudi navaja avtor zanju isti vzrok in smatra, da so to miselne diference, ki so se pokazale kot posledice sodobnega družbenega presnavljanja. Dočim velja ta trditev do neke mere za skupino, ki je postavila svojo listo, prav gotovo v družbenem presnavljanju ne moremo iskati miselnih diferenc, ki naj bi bile vzrok za odhod hrvatskih delegatov.

Da med postavitvijo tako zvane tretje liste in med odhodom hrvatskih delegatov s skupščine ni prav nobene vzročne zveze, smo med vrsticami navedli že zadnjič, ko smo pojasnili vzroke, zakaj ni bila upoštevana zahteva posebne skupine učiteljev, ki je imela doslej svojega zastopnika v izvršnem odboru. Navedli smo, da je v kandidacijskem odboru za listo izvršnega odbora do konca sodeloval tudi predsednik sekcije za savsko banovino tov. Marinič, ki je bil popolnoma soglasen s tem, da se zahteva te skupine ne upošteva in da se na listo izvršnega odbora postavi za kandidata dosednji zastopnik te skupine tov. Danilo Milanović. Ta soglasnost naj služi za dokaz, da obeh pojavov na skupščini ni nikakor mogoče med seboj vzročno povezati. Ta skupina bi prinesla svojo listo na skupščino zato tudi v primeru, če bi kandidacijski odbor ustregel zahtevi hrvatske delegacije. Vprašanje pa je, če bi se mogli tretji listi na skupščini sploh izogniti, ker bi se moglo zgoditi, kakor smo navedli že v svojem »Pojasnilu in odgovoru« na prvi članek tov. Martina Menceja, da bi prinesla skupina Danila Milanovića svojo listo, če bi izpadel z liste izvršnega odbora.

Skupina učiteljev, katere en del se je pokazal za novega zastopnika, drugi del pa je vztrajal, da ostane njen dosednji zastopnik v izvršnem odboru, ki se je torej razdelila, je nastopala na glavni skupščini v Novem Sadu l. 1936. še popolnoma enotno. Tudi pred to skupščino je hotela ta skupina kot posebna skupina svojega zastopnika na listo izvršnega odbora z zagotovilom, da v tem primeru resignira na svojo lastno listo. Tudi tedaj pa je bila njena zahteva odbita, zaradi česar je vložila svojo posebno listo in na njej tudi dobila svojega zastopnika — Danila Milanovića — v izvršni odbor. Apriorno stališče kandidacijskega odbora, za katerega trdi danes tov. Mencej, da je v opreki z osnovnimi načeli demokracije, ki je tedaj odločalo in

Tako je, ne povsod, pa v mnogih krajih, da se je bati videza splošnosti, z našim toliko hvaljenim šolstvom.

Zopet vidimo, da meščanska šola sprejema vedno več ukaželjne kmetске mladine, ki bo tvorila novo kulturnejšo plast podeželja in ki bo v kritičnem nasprotju s premajhno osnovno šolsko izobrazbo.

Vse te nezdrave razmere na polju naše 8 letne šolske obveznosti pa so nastale po uvedbi Zakona o ljudskih šolah, ki predvideva vpis v l. razr. šole s 7. letom starosti. Naš kmet je bil navajen, da je otrok po dovršenem 14. letu starosti ostal doma, zdaj pa ob rednem šolanju dovrši ljudsko šolo šele s 15. letom. In za to zadnje leto so največje bitke, ker se dekleta že sramujejo svojih oblik, fantje pa velikosti.

Ker Zakon o ljudskih šolah pozna samo izpričevalo o dovršeni nižji in dovršeni višji ljudski šoli, je vsa množica učencev, ki so dosegli predčasno izsolanost, čeprav po lastni krivdi, obsojena in opredeljena z izobrazbo prvih štirih šolskih let, čeprav ima uspešno dokončanih 7 šolskih let. Vse to bi moglo izostati, ako bi se učenci vpisali v l. razred osnovne šole s 6. letom.

Treba je izvajati čisto jasne in določene zaključke:

Ali naj dosedanja določila ostanejo še za naprej v veljavi in z njimi kal sporov med starši in učitelji ter nereden obisk in nepopolna 8 letna šolska obveznost?

Ali naj določbe za nižjo ljudsko šolo v enaki strogosti, glede olajšav, veljajo tudi za višjo ljudsko šolo?

Ali naj višja ljudska šola še za naprej ostane polovičarska v svoji splošno izobraževalni vrednosti?

Izbrati moramo med šolo in večjo ali manjšo potrebo otroka za delo, s tem pa tudi med resnično 8 letno šolsko obveznostjo in med potjo k stopnji šolstva v drugih banovinah. Db.

ki je poleg razlogov, navedenih v našem »Pojasnilu in odgovoru« sodočalo tudi letos, je bilo vsebovano v odklonilnem stališču do vsake separatne grupe. Učiteljstvo druži v organizaciji enotna stanovska ideologija brez ozira na svetovno-nazorsko in politično opredelitev. S tega vidika se sestavljajo tudi skupne kandidatske liste, na katere se postavljajo kandidati ne glede na nazor in politično opredelitev. Vsak poedini kandidat se ocenja zgolj po svojih osebnih lastnostih in po svojem delu v organizaciji, za organizacijo in za učiteljski stan. Če se grupirajo učitelji, ki sicer priznavajo »stanovska linija organizacije« in soglašajo z njo, soglašajo tudi z delom organizacijske uprave in ga odobravajo, potem je jasno, da so vzroki za to grupacijo izven ideologije, na kateri sloni organizacija. Takih vzrokov za delo ne smejo upoštevati. Sicer bi prišlo do tega, da bi morali kandidacijski odbori ustrezati zahtevi poedinih grup, ki bi zahtevale vsaka po svoji nazorski opredelitvi svojega kandidata. Te opredelitve bi postale tako pred stanovsko ideologijo organizacije in pred osebnimi lastnostmi in delom ter za služami poedinca za organizacijo in stan odločilne za postavitev v organizacijske odbore. Mi nikakor ne moremo soglašati s tem, da bi bilo to dobro, še manj potrebno in to celo samo zaradi neke navidezne enotnosti. Poleg gledanj, ki so grupo ustvarile, prihajajo tu v poštev še, kakor pravi tov. Mencej, oddvojeni pogledi te skupine glede taktike dela. Nam ti pogledi niso znani. Delegati te skupine svojega stališča v tem oziru niso nikdar opredelili. Na skupščinah to ni prišlo do izraza, nihče od njih ni nikdar navedel, kakšna naj bo taktika izvršnega odbora. Sicer pa je taktika vedno stvar dogovora. V tem pogledu je v vsakem odboru, pa tudi v centralnem izvršnem odboru, vedno več gledanj in se mora manjšina podrediti večini. Pa če bi bila njihova zahteva sprejeta kljub vsemu ter bi prišel njihov zastopnik — kot kandidat na listo izvršnega odbora v vrhovno centralno upravo, tu pa bi bil dolžan podrediti se večini, kaj bi potem oddvojeno stališče glede

Vsebina:

Demokratizacija ljudskega šolstva. Draginja narašča. Kako izgleda naša 8 letna šolska obveznost. Stvarnost narekuje nove naloge. UČITELJI PRIPRAVNICI IN NJIHOV POLOŽAJ. Učitelj pripravnik in organizacija. † Tovarišu Česniku Dragotinu v spomin. LISTEK: Naša pravilnica. Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Učiteljski pravnik. — Kaj vse pišejo. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matiča. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

taktike ne prišlo več v poštev? In če bi ta član kot manjšina izvajal iz tega konsekvence, kaj ni edino logično in konsekventno, da pride kot kandidat posebne skupine s posebnimi pogledi na posebni samostojni listi v izvršni odbor?

Avtor članka trdi, da je bilo stališče kandidacijskega odbora v opreki z osnovnimi načeli demokracije, ker si je ta odbor postavil odredeno načelo za sestavo liste. Tako pojmovanje demokracije je docela zgrešeno. Docela napačno je, če kdo meni, da obstoja demokracija v tem, da se vse zahteve vsakogar in vsake skupine brez vsega sprejemajo. To bi bila šibkost, nezrelost in nerazsodnost. Bistvo demokracije je povsod, pa tudi v naši organizaciji, v tem, da se daje vsakemu po edincu možnost svobodnega izražanja misli, svobodnega razvoja lastnih sposobnosti in moči, snovanja, združevanja in se po sposobnosti in moči uveljavljati. Kandidacijski odbor bi grešil proti principom demokracije le, če bi ovrnil to skupino pri njenem hotenju sestaviti in predložiti svojo listo, ali pa da bi to celo preprečil. Docela napačno in neosnovano je zato, iz odklonitve kandidature zaključevati na kršitev demokracije.

Kakor je označeno zgoraj, je bila tudi v Novem Sadu l. 1936. odklonjena zahteva te tedaj še enotne skupine učiteljev po kandidaturi na listi izvršnega odbora. V tej odklonitvi tedaj nihče ni videl pa tudi ni mogel videti kršitve demokratičnih načel.

Docela nerealno je iskati vzroka za odhod hrvatske delegacije v kandidadni listi in njeni sestavi. Pravi vzrok leži tu popolnoma drugod. Že v našem »Pojasnilu in odgovoru« smo navedli in ponavljamo ga tudi danes. Vzrok je v sklenitvi »hrvatskega sporazuma« in v tem sporazumu ustvarjeni samostojni banovini Hrvatski, torej v državnih notranje-političnih razmerah in nikjer drugje. To našo trditve in spoznanje docela jasno izpričuje članek »Za stanovsko skupnost«, priobčen v 13. številki »Učiteljskega tovariša«. Ta članek je napisal hrvatski učitelj kot popravek na članek, ki je izšel pod istim naslovom v eni prejšnjih števil našega lista.

Predlog tov. Martina Menceja vsebuje dva dela. Pred vsem je treba razmišljati in iskati objektivnih vzrokov za dogodka na skupščini, potem pa, naravno, izvajati konsekvence ali kakor pravi avtor, korigirati se.

Vzroki za vse te dogodke, ki in kakor jih vidimo pri zavesti polne odgovornosti, pa tudi pri popolni stvarnosti, so navedeni v našem »Pojasnilu in odgovoru«. Ko so torej vzroki znani, jih ni treba šele iskati. Poznanje teh vzrokov pa v polni meri potrjuje pravilnost opredelitve slovenske delegacije na glavni skupščini. Zato je jasno, da se nam danes ni treba prav nič korigirati. To je mnenje ožjega vodstva sekcije, celotnega upravnega in nadzornega odbora sekcije in, kakor je pokazal zadnji predsedniški zbor, tudi vseh na zboru prisotnih zastopnikov sreskih društev (dva nista bila navzoča), poleg tega pa mnenje celotne slovenske delegacije, razen ene same izjeme.

Tako vidimo dve opredeljeni stališči. Na eni strani vsa delegacija, na drugi tov. Martin Mencej. Z ozirom na opredeljenost svojega stališča, ki je docela drugačno od vseh ostalih članov slovenske delegacije, je torej prav gotovo, da je tudi on že iskal in našel objektivne vzroke, zaradi česar je že na skupščini sami »po svojem najboljšem preudarku izvajal konsekvence«, česar bi sicer ne mogel storiti. Mi smo svoje vzroke navedli. Stvari bi bilo le v korist, če bi storil to tudi tovariš Mencej, stvarno in konkretno.

Čas hiti, in v tej »tako ostri dinamiki razvoja« bi ne mogli prevzemati odgovornosti za to, da bi še vedno samo razmišljali o glavni skupščini in iskali že znanih vzrokov. Notranja preureditev države, ki se je izvršila in kakor se še pripravlja, nas postavlja pred nove konkretne naloge. Danes, ko so se hr-

vatski učitelji že odcepili, moramo razmišljati o teh nalogah in iskati čim boljši način za prilagoditev celotne organizacije novim razmeram. Pri tem delu pa so dobrodošli vsi navsveti, ker hočemo biti na nove razmere popolnoma pripravljeni.

2. Popolnoma zgrešena je primera dogodkov na letošnji glavni skupščini z dogodki na glavni skupščini v Beogradu l. 1930. Tedaj je bilo na dnevnem redu skupščine sprejetje novih pravil in volitve nove uprave. Nova pravila so bila sprejeta, volitvam, t. j. izvedbi dnevnega reda, pa so se poverjeništvu Zagreb, Split in Ljubljana upirale. In ker v svoji zahtevi niso uspela, so pred volitvami delegacije vseh teh poverjeništev demonstrativno zapustile skupščino. Ta ukrep je bil v nasprotju s pravili in dnevnim redom skupščine in že samo to dejstvo je zahtevalo korekturo.

Letos pa je šlo za to, da organizacijo ali porušimo ali obdržimo in za to, ali naj zmaga naša borba na stanovski liniji, ali pa naj to borbo tikom pred dokončno zmago in ko smo vsi doprinesli toliko žrtve, sami opustimo in pokopljemo z načeli vred.

3. V svoji repliki zavrača tov. Mencej, da bi hotel v članku okriviti slovensko delegacijo za potek dogodkov na glavni skupščini. Sprejemamo to izjavo, izjavljamo pa, da iz sicer zelo nejasnega članka, kar smo omenili že v svojem prvem odgovoru, ni bilo moči razbrati drugega kot to.

Obžalujemo pa omalovažujoči in žaljivi ton, v katerem piše avtor replike o slovenski delegaciji in o njenem zadržanju na državnih skupščinah. Avtor dobro ve, v kakšnih razmerah je bila vsa zadnja leta učiteljska organizacija in kako časten del je prispevala slovenska delegacija k borbi za ohranitev stanovske linije v organizaciji. V tej situaciji je bilo lojalno zadržanje slovenske delegacije, ki ga danes tako podcenjuje, najjačja in najuspešnejša pomoč za doseg zmage. Sicer pa, kakor je bil avtor član slovenske delegacije na zadnji skupščini, je bil tudi na prejšnjih. Docela neupravičen je zato izločati se iz celote in postavljati se na stališče opazovalca in sodnika. Kolektivno delo in kolektivna odgovornost! Tov. Mencej pa na nobeni skupščini doslej ni storil nič, da bi zavzela slovenska delegacija drugačno stališče, ali nastopala na drug način, kot je. Bil je sestavni del te celote in pada zato nanj za njeno zadržanje odgovornost prav tako kot na vsakega drugega delegata.

Dočim pa po eni strani tako neugodno ocenja slovensko delegacijo, postavlja po drugi strani trditve, da bi z odločno zahtevo po enotni listi slovenska delegacija stvarno lahko mnogo doprinesla k razčiščenju in enotnosti, »posebno, ker slovensko učiteljsvo uživa ugled i pri srbskem i pri hrvatskem učiteljsstvu«. Kje je tu logika? Kako bi mogla uživati ugled delegacija, če naj izgleda zaradi svojega zadržanja in zaradi svoje lojalnosti tako, kot jo je prikazal avtor replike.

Končno še nekaj pripomb.

4. Napačna je trditev avtorja, ki pravi, da se je vršil prvi sestanek slovenske delegacije, »ki so zahtevali, da slovenska delegacija postavi odločno zahtevo po enotni listi«. Take zahteve slovenski delegati niso postavili niti pred sestankom niti na njem. Sestanek je bil sklican na zahtevo onih delegatov, ki so smatrali, da je razgovor potreben zaradi enotnega nastopa in enotne opredelitve slovenske delegacije. Za to je torej šlo in ne za kako zahtevo po enotni listi.

Ravno tako je napačna trditev, da na sestanku ni prišlo do druge odločitev, kot da se popolnoma delegacija zopet sestane. Nasprotno je delegacija sprejela po pojasnitvah predsednika Kumlja stališče enotne opredelitve za listo Ivana Dimnika in sklenila, da se popolnoma zopet sestane, toda le v primeru, če bi se na skupščini stvari zopet zapletale.

Nikjer v našem »Pojasnilu in odgovoru« na prvi članek pod tem naslovom nismo postavili trditve, da bi bil delegat tov. Martin Mencej na sestanku slovenske delegacije molčal in da bi ne izrazil sploh nobenega mišljenja. Pač pa smo trdili, da ni staval nobenega preloga in izrazil nobenega mišljenja, kaj naj bi slovenska delegacija ukrenila za pomirjenje in razčiščenje. Res je tovariš Mencej nastopil proti abstinenci pri glasovanju, katero mnenje je zastopal eden od delegatov. Res pa je tudi, da je bilo to osebno mnenje tega delegata in ne mnenje slovenske delegacije in res je tudi, da tov. Mencej ni storil prav nič drugega, kot da je pobijal to osebno mnenje. Prav nič pa se ni izjasnil, kaj in kako naj delegacija ukrene za doseg pomirjenja in razčiščenja na skupščini.

Tudi to, da se je izjavil tov. Mencej proti obvezni enotni opredelitvi slov. delegacije pri volitvah, ni moglo služiti pomirjenju in razčiščenju na skupščini.

Dolžnost vsakega delegata je bila na sestanku povedati svoje mišljenje in staviti svoje konkretne predloge. To dolžnost je imel vsakdo ne glede na to, ali je obstajalo upanje, da si delegacija mnenje in predloge osvoji. Četudi je tov. Mencej spoznal, da je odločitev po govoru predsednika Kumlja že padla in da se je delegacija že opredelila, ga

to ni razvezalo dolžnosti, povedati svoje mnenje in skušati pridobiti delegacijo za svoje predloge. Tovariš Mencej pa tedaj v konkretni situaciji tega ni storil.

Ako je tov. Mencej prepričan, da je bil kak potreben ukrep na skupščini opuščen, potem bi bil dolžan, da bi prevzel odgovornost za to solidarno z drugimi delegati na svoje rame, ne pa da se danes pri ocenjevanju delegacije izloča iz skupnosti.

Se danes nam ni jasno, kaj in kako naj bi po mnenju avtorja članka »Stvarnost нареkuje nove potrebe«, slovenska delegacija ukrenila, da bi prišlo na skupščini do pomirjenja in razčiščenja. Zato zelo želimo odgovora na to.

Še tole pojasnilo. Pri pisanju našega odgovora nismo niti pomislili na osebno položaj, v katerem je bil tov. Mencej popoldne tretjega dne na skupščini. Pa če bi, bi se z ozirom na njegov članek ne mogli na to ozirati. Izločil se je iz celote, kakor tudi v zadnjem svojem članku, in nastopal kot sodnik dela, pri katerem je tudi sam sodeloval. Vse drugače bi bilo, če bi istočasno z delom drugih sodil tudi sam svoje lastno delo v tem kolektivu, ali pa če bi na sestanku delegacije navedel vsaj tiste razloge, ki so bili odločilni, da je, kakor pravi, sam po svojem najboljšem preudarku izvajal konsekvence.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Že precej let je minilo od trenutka, ko se je v učiteljski organizaciji pojavilo vprašanje brezposelnih učiteljskih abiturientov. Njihovo število je od leta do leta naraščalo, a od trenutka, ko je bil sprejem na učiteljsko omejen, odnosno dve leti sploh ukinjen, je to število polagoma zopet padalo. Z zadnjimi nastavitvami je to vprašanje skoraj povsem likvidirano, a v organizaciji postaja zato vedno bolj pereče vprašanje učiteljev pripravnikov.

Z ukinitvijo avtomatičnega napredovanja so bili že tako najbolj prizadeti prav oni, ki so morali po več let čakati na učiteljsko službo. Prevedbe v IX. skupino v tem času niso nikoli dosegle števila čakajočih pripravnikov, zato se je vedno večal krog onih, ki so v pri-

pravniških položajih že 4, 5, 6 in tudi več let. To čakanje mori duha in ubija voljo do dela. — Niso pa gmotne težave edino vprašanje, ki otežkoča položaj našega najmlajšega učiteljskega. Mnogo je še zadev in vprašanj, h katerim bi radi zavzeli svoje stališče in javno povedali svoje mišljenje.

Da omogočimo učiteljskim pripravnikom samim razpravljati o lastnih težnjah, težavah in zahtevah, odvarjamo v smislu sklepa predsedniškega zbora v »Učiteljskem tovarišu« novo rubriko »Učitelji pripravniki in njihov položaj«. Ko priobčujemo v tej rubriki prvi dopis, apeliramo na vse mlajše tovariše in tovarišice, da sami skrbijo za resne, stvarne in čim boljše prispevke, ki naj to rubriko izpolnjujejo.

Učitelj pripravnik in organizacija

V zadnji številki našega glasila sem med drugim čital, da je navajal tovariš Ledinek na posvetu naših predsednikov v Ljubljani vzroke, zaradi katerih se učitelji pripravniki ne udeležujejo v naši organizaciji. Vzroki niso navedeni. Zelel bi, da bi se tudi vzroki navedli.

Mladi učitelji želimo delo — in sicer delo v naši organizaciji. Mi hočemo našemu vodstvu, ki je že toliko za nas napravilo, tudi dejansko pomagati. Toda življenje je do sedaj od nas zahtevalo, da molčimo. Verjemite nam: govoriti je težko — toda molčati je še težje! Učitelj pripravnik je velik revež, ki ima samo dolžnosti in nič pravice! Vemo pa dobro, da naša organizacija sestoji iz malih vaških učiteljskih celic, ki tvorijo člene celokupne organizacije. Če te celice niso zdrave, tudi celotna organizacija ne more biti močna in njeno delo ne uspešno. Prav v zadnjem času je bilo debelo podčrtano, kakšne velikanske pravice ima upravitelj nad ubogim učiteljem. Dotični, ki so to podčrtavali, so z gotovostjo računali, da se najdejo upravitelji, ki črtijo svoje podrejeno učiteljsvo iz različnih vzrokov. Vedo pa tudi dobro, da je učiteljsvo tako, kakršen je upravitelj. Če pa tak »tovariš« hiti takoj po zborovanju obses na veliki zvoni, da je »mladi« učitelj govoril o slabih plačah, k temu pa še doda barvico, ki škodi učitelju in ga zato ne more klicati na odgo-

vor, ker ima vse pravice, je to zadosten vzrok, da mladi učitelj ne dela aktivno pri organizaciji. Zato je v veseljem pozdravil sklep banovinske skupščine v Ljubljani, ki je zahtevala čiščenje med našim članstvom.

Izrežimo tvore v naši organizaciji!

Tudi naslednji vzrok je premisleka vreden. Medtem ko se naše vodstvo do izmučenosti trudi za dobrobit vsega našega stanu, kaže na vasi marsikateri upravitelj, da nima niti najmanjšega pojma o socialnih prilikah našega pripravnika. Celó plačo mu izplačuje pozneje kakor bi mu moral. Mnogokrat so upraviteljeva stanovanja razkošna, kleti prostorne, kamor si spravljajo tudi neučiteljske svoje poljske pridelke. Le ubogi učiteljski pripravnik, ki ima ženo in otroke, nima pol dlani prostora za svoje potrebe. Kako, vas vprašam, naj učitelj pripravnik, ki živi v takih prilikah, dela aktivno pri organizaciji?

Učitelji pripravniki bi radi delali, toda nismo mogli, ker smo občutili prokletstvo brezposelnosti, ker občutimo kaj se pravi z družino in v dolgovi živeti ob 911 din, ker ima marsikateri pripravnik nad seboj starešine, ki ne vedo kaj je beda in siromaštvo.

To so glavni vzroki, zakaj učitelj pripravnik ni do sedaj aktivno delal pri organizaciji. Pripravnik pa vseeno ne spi. Saj piše članke, ki jih narekuje beda in pomanjkanje

Zmago Svajger:

NAŠA PRAVLJICA

Nenehno zvonjenje... V zraku diih rož in sveč. Dan živih se resno umika spominu rajnih. Ljudem lepi na čelu mir. Oči spokojno gledajo v bližnjega.

Vse to je čudovito vplivalo na učitelja Nerada, stoječega v sobi pri oknu, skozi katero je lezel mrak.

»Tako, učitelj Nerad,« si je mislil, »tudi ti prideš na vrsto. Kar vdaš se! Med njimi boš, katerih spomin se molče slavi...«

Učitelj Nerad se je jel odmakati od okna. Nič mu niso prijale te misli. Treba bo prižgati luč. Mrak, ta čudoviti klicar duš, se je upiral. Nekdo mu je iz mraka tajinstveno zašepetal: »Nikar se ne brani! Pogledaj si, prijatelj, svoje življenje brez kulis, ki si jih tako spretno postavlja svet, da se ogne resnici!«

»Naj bo,« je počasi pritrdil. »Koga se mi je bati? Človeka? Mar je kateri boljši od mene?«

Tiho, kot šepeta le mrak, se je oglasilo: »Učitelj si, biti moraš najboljši!« Nerada je zamamilo. Skromno je odgovoril:

»Da, da. Učitelji moramo biti najboljši. Vsi tako pravijo v naši deželi. Tudi naši nasprotniki.«

Zopet tišina. Nerad si je zaželel človeka, tovariša. Pogovorila bi se. Zaupala bi se v veliki izpovedi življenja. Iskreno tovarilstvo bi pregnalo mrak. Z lahkoto bi si dopovedala, da smo učitelji v teh neznačajnih časih le še idealni ljudje. Saj tako delajo vendar vsi!

Iz mraka se je utrgal zopet glas: »Učitelj Nerad, zdaj si sam! Zborovanje s tovariši se vrši v mestu. Zdaj govorijo!«

Nemir. Začel je hoditi po sobi. Dražilo ga je. Vsi že govorijo o nas in o vremenu. Zdaj, zdaj pa si naj še sam govori o sebi!

Mrak je čakal na besedo. Trmasto je tiščal v njega:

»Govori!« Zasovalil bi mrak. Odšel bi iz sobe. V vasi so nočjo lučke. Stopil je k vratom.

»Ne, ne grem! Igra je vseeno mikavna. Učitelj se ne sme ničesar bati!«

Ostal je v sobi. Stari divan mu je nudil oporo. Neslišno je tekla beseda.

»V dvajsetem letu življenja mi je svet dopovedal, da sem postal učitelj. Nekaj let pozneje so me poslali na vas, kjer sem vzljubil ljudi in delo. Učim z veseljem in z veliko potrebnostjo v domači govorici o lepoti naše zemlje in veličini svojega naroda. Deco navajam k poslušnosti in ubogljivosti napram starejšim, ki pač dobro vedo kaj delajo in so tudi navadno pravični. Govorim jim o napredku človeštva, čeprav čitajo doma, da vihra po svetu vojna. Največ preglavice mi dela to leto v šoli zemljepis. Pripovedujem jim, da smo bogati, čeprav sedijo pred mano iz dneva v dan v raztrgani obleki in bledih obrazov. Iz knjig jim čitam o sreči in življenju, ki še ga ne poznajo. Sodobni smo. V šolskem radiu čujejo o veliki ribi, ki jo je ujel srečni ribič, o največji ladji, ki so jo zgradili Angleži, in o najhitrejšem vlakcu v Evropi. Na dan štednje se zavestno vzgajajo k skromnosti. Druge dni pa po priliki. Ob jadranskem dnevu smo vsi poslušali navdušene in izbrane besede o lepoti našega morja. Deca bi ga rada videla. Pokazal sem jim slike. Premalo. Tiho sem si priznal, da jim več ne morem povedati kakor sem slišal, ker še našega morja tudi sam nisem videl. Zdi se mi, da sem bil na ta dan najbližji svoji deci!«

Tiho zadovoljstvo mu je zaprlo oči. Iskal je počitka. Prezgodaj — vas še bdi. Želja po miru ga je prebujala znova. Nekoga še je zanimalo življenje izven šole.

»Tu sem pa sam gospodar, si je mislil, tu bo šlo lažje.«

Skoraj bi se prenatil. S težavo mu je začela spet teči beseda.

»V stanovskem društvu sem in bom ostal, dokler bo obstajalo oziroma dokler bo hodilo po tej strmi poti. Tovariš sem dober. Stanu se svojega jasno zavedam. Ramo ob ramo se borim za naše stanovske pravice in za priznanje našega dela in naših idealov. Kritike sicer ne kličem s posebnim vabilom, kot delajo nekateri najidealnejši tovariši, ker bi rad poprej poznal življenje in delo kritikov samih. Življenje na vasi izven šole gledam tako kot so me učili v mestu. Edino napako, ki jo imam, je ta, da vidim namesto vaše romantike trpljenje in namesto idiličnega življenja največkrat le bedo, ki jo lahko rodi in nosi samo naša vas. Tudi knjige in časopise čitam, čeprav baje ta lastnost ni nujna za dobrega ljudskega vzgojnika...«

Pri knjigah mu je misel zastala. Mogoče se pa tudi sam moti, kot se motijo tolikokrat naše knjige in časopisi. Vstal je in začel begati po sobi. Nič ni sigurnega danes na tem svetu!

»Zlodej naj vzame vse pomisleke! Učitelj sem gotovo. Vsi mi tako pravijo. Tudi na vasi živim.«

Naprej mu ni šlo več gladko. Ob potrpežljivosti in ob naši veličini je že kolebal. Milijonsko število v naših dneh ne pomeni posebnost mnogost. Poslušnost se mu je jela dozdevati ostarela vrednota. Nekeč da, nekeč so se na njej gradila stoletja. Pisano zgodovino ima ta človeška lastnost. Tudi beseda pravičnost ga je motila. Kaj se ve, kako deca sodi o njej. Napredek — kje le? Zdravilo je videl v pametni reviji z zanimivo ilustracijo človeškega napredka v zgodovini. Prva slika je prikazovala bivališče jamskega človeka, na drugi je videl kožo iz lesa in slame, na tretji je že bival človek v palači, četrta pa je prikazovala človeka, ki po sili prilik in napredka beži na varno iz palače nazaj v jamo, kot

njegovi davni predniki... Da bi lahko mladina, ki je večinoma slabo oblečena in z večno bledico na obrazu s pridom poslušala o bogastvu, se mu je jelo dozdevati skoro nemoč. Njih čustva ne bodo vodila do cilja, ki bi ga kot dober učitelj moral doseči. Ne, ne! Tako, da je tudi sodobnost našega dela še vedno le dvomljiva. O družtvih ima svet tudi že različna mnenja. S tem, da je dober tovariš, še ni ničesar posebnega. Kateri izmed nas pa ni dober tovariš? Samo vprašajte jih! Vsi bodo dobri. Tako postaja tudi tovarilstvo le še beseda za svečane dni v letu.

Beseda borba se mu je zdela vsakdanja. Danes se itak vsi borijo. Ob misli na ideale, ki poznajo le nas, se je nasmehnil. Naj spregovori zgodovina. Počakajmo!

Nič ni mogel več dalje. Misel je zavračala vero v njegovo visoko poslanstvo. Svet, ki je še do nedavna stal ves trden, se mu je zamajal v pravljico naših dni, kjer je vse lepo in pravično, kjer se nihče ne moti in laže, kjer so vsi tovariški in dobri. Nad vsem tem življenjem pa plavajo naši ideali...

Nerad je vztrepetal. Od nekaj ni bil prijatelj pravljice. Danes pa bi mu naj nado-meščale življenje?

»Nikoli! Šel bom med tovariše trdne vere v svoje poslanstvo.«

Korak mu je obstal na mestu. Še zadnje vprašanje:

»Kaj pa potem, če ste si učitelji podobni?«

Kdo bi še zdržal to vražjo igro? Učitelj Nerad bi rad počival.

Prizigaje luč je počasi mrmral:

»Odgrnil bom zaveso mraka. Nič strahu! Tovariši, komedija pravljice je naša! Vstopnino bodo plačali pozneje. Le igrjamo se nemoteno dalje...«

Odprl je vrata. Odšel je zopet med ljudi. Mogoče se le moti...

taktike ne prišlo več v poštev? In če bi ta član kot manjšina izvajal iz tega konsekvence, kaj ni edino logično in konsekventno, da pride kot kandidat posebne skupine s posebnimi pogledi na posebni samostojni listi v izvršni odbor?

Avtor članka trdi, da je bilo stališče kandidacijskega odbora v opreki z osnovnimi načeli demokracije, ker si je ta odbor postavil odredeno načelo za sestavo liste. Tako pojmovanje demokracije je docela zgrešeno. Docela napačno je, če kdo meni, da obstoja demokracija v tem, da se vse zahteve vsakogar in vsake skupine brez vsega sprejemajo. To bi bila šibkost, nezrelost in nerazsodnost. Bistvo demokracije je povsod, pa tudi v naši organizaciji, v tem, da se daje vsakemu po edincu možnost svobodnega izražanja misli, svobodnega razvoja lastnih sposobnosti in moči, snovanja, združevanja in se po sposobnosti in moči uveljavljati. Kandidacijski odbor bi grešil proti principom demokracije le, če bi ovrnil to skupino pri njenem hotenju sestaviti in predložiti svojo listo, ali pa da bi to celo preprečil. Docela napačno in neosnovano je zato, iz odklonitve kandidature zaključevati na kršitev demokracije.

Kakor je označeno zgoraj, je bila tudi v Novem Sadu l. 1936. odklonjena zahteva te tedaj še enotne skupine učiteljev po kandidaturi na listi izvršnega odbora. V tej odklonitvi tedaj nihče ni videl pa tudi ni mogel videti kršitve demokratičnih načel.

Docela nerealno je iskati vzroka za odhod hrvatske delegacije v kandidadni listi in njeni sestavi. Pravi vzrok leži tu popolnoma drugod. Že v našem »Pojasnilu in odgovoru« smo navedli in ponavljamo ga tudi danes. Vzrok je v sklenitvi »hrvatskega sporazuma« in v tem sporazumu ustvarjeni samostojni banovini Hrvatski, torej v državnih notranje-političnih razmerah in nikjer drugje. To našo trditve in spoznanje docela jasno izpričuje članek »Za stanovsko skupnost«, priobčen v 13. številki »Učiteljskega tovariša«. Ta članek je napisal hrvatski učitelj kot popravek na članek, ki je izšel pod istim naslovom v eni prejšnjih števil našega lista.

Predlog tov. Martina Menceja vsebuje dva dela. Pred vsem je treba razmišljati in iskati objektivnih vzrokov za dogodka na skupščini, potem pa, naravno, izvajati konsekvence ali kakor pravi avtor, korigirati se.

Vzroki za vse te dogodke, ki in kakor jih vidimo pri zavesti polne odgovornosti, pa tudi pri popolni stvarnosti, so navedeni v našem »Pojasnilu in odgovoru«. Ko so torej vzroki znani, jih ni treba šele iskati. Poznanje teh vzrokov pa v polni meri potrjuje pravilnost opredelitve slovenske delegacije na glavni skupščini. Zato je jasno, da se nam danes ni treba prav nič korigirati. To je mnenje ožjega vodstva sekcije, celotnega upravnega in nadzornega odbora sekcije in, kakor je pokazal zadnji predsedniški zbor, tudi vseh na zboru prisotnih zastopnikov sreskih društev (dva nista bila navzoča), poleg tega pa mnenje celotne slovenske delegacije, razen ene same izjeme.

Tako vidimo dve opredeljeni stališči. Na eni strani vsa delegacija, na drugi tov. Martin Mencej. Z ozirom na opredeljenost svojega stališča, ki je docela drugačno od vseh ostalih članov slovenske delegacije, je torej prav gotovo, da je tudi on že iskal in našel objektivne vzroke, zaradi česar je že na skupščini sami »po svojem najboljšem preudarku izvajal konsekvence«, česar bi sicer ne mogel storiti. Mi smo svoje vzroke navedli. Stvari bi bilo le v korist, če bi storil to tudi tovariš Mencej, stvarno in konkretno.

Čas hiti, in v tej »tako ostri dinamiki razvoja« bi ne mogli prevzemati odgovornosti za to, da bi še vedno samo razmišljali o glavni skupščini in iskali že znanih vzrokov. Notranja preureditev države, ki se je izvršila in kakor se še pripravlja, nas postavlja pred nove konkretne naloge. Danes, ko so se hr-

vatski učitelji že odcepili, moramo razmišljati o teh nalogah in iskati čim boljši način za prilagoditev celotne organizacije novim razmeram. Pri tem delu pa so dobrodošli vsi navsveti, ker hočemo biti na nove razmere popolnoma pripravljeni.

2. Popolnoma zgrešena je primera dogodkov na letošnji glavni skupščini z dogodki na glavni skupščini v Beogradu l. 1930. Tedaj je bilo na dnevnem redu skupščine sprejetje novih pravil in volitve nove uprave. Nova pravila so bila sprejeta, volitvam, t. j. izvedbi dnevnega reda, pa so se poverjeništvu Zagreb, Split in Ljubljana upirale. In ker v svoji zahtevi niso uspela, so pred volitvami delegacije vseh teh poverjeništev demonstrativno zapustile skupščino. Ta ukrep je bil v nasprotju s pravili in dnevnim redom skupščine in že samo to dejstvo je zahtevalo korekturo.

Letos pa je šlo za to, da organizacijo ali porušimo ali obdržimo in za to, ali naj zmaga naša borba na stanovski liniji, ali pa naj to borbo tikom pred dokončno zmago in ko smo vsi doprinesli toliko žrtve, sami opustimo in pokopljemo z načeli vred.

3. V svoji repliki zavrača tov. Mencej, da bi hotel v članku okriviti slovensko delegacijo za potek dogodkov na glavni skupščini. Sprejemamo to izjavo, izjavljamo pa, da iz sicer zelo nejasnega članka, kar smo omenili že v svojem prvem odgovoru, ni bilo moči razbrati drugega kot to.

Obžalujemo pa omalovažujoči in žaljivi ton, v katerem piše avtor replike o slovenski delegaciji in o njenem zadržanju na državnih skupščinah. Avtor dobro ve, v kakšnih razmerah je bila vsa zadnja leta učiteljska organizacija in kako časten del je prispevala slovenska delegacija k borbi za ohranitev stanovske linije v organizaciji. V tej situaciji je bilo lojalno zadržanje slovenske delegacije, ki ga danes tako podcenjuje, najjačja in najuspešnejša pomoč za doseg zmage. Sicer pa, kakor je bil avtor član slovenske delegacije na zadnji skupščini, je bil tudi na prejšnjih. Docela neupravičen je zato izločati se iz celote in postavljati se na stališče opazovalca in sodnika. Kolektivno delo in kolektivna odgovornost! Tov. Mencej pa na nobeni skupščini doslej ni storil nič, da bi zavzela slovenska delegacija drugačno stališče, ali nastopala na drug način, kot je. Bil je sestavni del te celote in pada zato nanj za njeno zadržanje odgovornost prav tako kot na vsakega drugega delegata.

Dočim pa po eni strani tako neugodno ocenja slovensko delegacijo, postavlja po drugi strani trditve, da bi z odločno zahtevo po enotni listi slovenska delegacija stvarno lahko mnogo doprinesla k razčiščenju in enotnosti, »posebno, ker slovensko učiteljsvo uživa ugled i pri srbskem i pri hrvatskem učiteljsvu«. Kje je tu logika? Kako bi mogla uživati ugled delegacija, če naj izgleda zaradi svojega zadržanja in zaradi svoje lojalnosti tako, kot jo je prikazal avtor replike.

Končno še nekaj pripomb.

4. Napačna je trditev avtorja, ki pravi, da se je vršil prvi sestanek slovenske delegacije, »ki so zahtevali, da slovenska delegacija postavi odločno zahtevo po enotni listi«. Take zahteve slovenski delegati niso postavili niti pred sestankom niti na njem. Sestanek je bil sklican na zahtevo onih delegatov, ki so smatrali, da je razgovor potreben zaradi enotnega nastopa in enotne opredelitve slovenske delegacije. Za to je torej šlo in ne za kako zahtevo po enotni listi.

Ravno tako je napačna trditev, da na sestanku ni prišlo do druge odločitev, kot da se popolne delegacije zopet sestane. Nasprotno je delegacija sprejela po pojasnitvah predsednika Kumlja stališče enotne opredelitve za listo Ivana Dimnika in sklenila, da se popolne zopet sestane, toda le v primeru, če bi se na skupščini stvari zopet zapletale.

Nikjer v našem »Pojasnilu in odgovoru« na prvi članek pod tem naslovom nismo postavili trditve, da bi bil delegat tov. Martin Mencej na sestanku slovenske delegacije molčal in da bi ne izrazil sploh nobenega mišljenja. Pač pa smo trdili, da ni staval nobenega preloga in izrazil nobenega mišljenja, kaj naj bi slovenska delegacija ukrenila za pomirjenje in razčiščenje. Res je tovariš Mencej nastopil proti abstinenci pri glasovanju, katero mnenje je zastopal eden od delegatov. Res pa je tudi, da je bilo to osebno mnenje tega delegata in ne mnenje slovenske delegacije in res je tudi, da tov. Mencej ni storil prav nič drugega, kot da je pobijal to osebno mnenje. Prav nič pa se ni izjasnil, kaj in kako naj delegacija ukrene za doseg pomirjenja in razčiščenja na skupščini.

Tudi to, da se je izjavil tov. Mencej proti obvezni enotni opredelitvi slov. delegacije pri volitvah, ni moglo služiti pomirjenju in razčiščenju na skupščini.

Dolžnost vsakega delegata je bila na sestanku povedati svoje mišljenje in staviti svoje konkretne predloge. To dolžnost je imel vsakdo ne glede na to, ali je obstajalo upanje, da si delegacija mnenje in predloge osvoji. Četudi je tov. Mencej spoznal, da je odločitev po govoru predsednika Kumlja že padla in da se je delegacija že opredelila, ga

to ni razvezalo dolžnosti, povedati svoje mnenje in skušati pridobiti delegacijo za svoje predloge. Tovariš Mencej pa tedaj v konkretni situaciji tega ni storil.

Ako je tov. Mencej prepričan, da je bil kak potreben ukrep na skupščini opuščen, potem bi bil dolžan, da bi prevzel odgovornost za to solidarno z drugimi delegati na svoje rame, ne pa da se danes pri ocenjevanju delegacije izloča iz skupnosti.

Se danes nam ni jasno, kaj in kako naj bi po mnenju avtorja članka »Stvarnost нареkuje nove potrebe«, slovenska delegacija ukrenila, da bi prišlo na skupščini do pomirjenja in razčiščenja. Zato zelo želimo odgovora na to.

Še tole pojasnilo. Pri pisanju našega odgovora nismo niti pomislili na osebno položaj, v katerem je bil tov. Mencej popoldne tretjega dne na skupščini. Pa če bi, bi se z ozirom na njegov članek ne mogli na to ozirati. Izločil se je iz celote, kakor tudi v zadnjem svojem članku, in nastopal kot sodnik dela, pri katerem je tudi sam sodeloval. Vse drugače bi bilo, če bi istočasno z delom drugih sodil tudi sam svoje lastno delo v tem kolektivu, ali pa če bi na sestanku delegacije navedel vsaj tiste razloge, ki so bili odločilni, da je, kakor pravi, sam po svojem najboljšem preudarku izvajal konsekvence.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Že precej let je minilo od trenutka, ko se je v učiteljski organizaciji pojavilo vprašanje brezposelnih učiteljskih abiturientov. Njihovo število je od leta do leta naraščalo, a od trenutka, ko je bil sprejem na učiteljsko omejen, odnosno dve leti sploh ukinjen, je to število polagoma zopet padalo. Z zadnjimi nastavitvami je to vprašanje skoraj povsem likvidirano, a v organizaciji postaja zato vedno bolj pereče vprašanje učiteljev pripravnikov.

Z ukinitvijo avtomatičnega napredovanja so bili že tako najbolj prizadeti prav oni, ki so morali po več let čakati na učiteljsko službo. Prevedbe v IX. skupino v tem času niso nikoli dosegle števila čakajočih pripravnikov, zato se je vedno večal krog onih, ki so v pri-

praviških položajih že 4, 5, 6 in tudi več let. To čakanje mori duha in ubija voljo do dela. — Niso pa gnotne težave edino vprašanje, ki otežkoča položaj našega najmlajšega učiteljskega. Mnogo je še zadev in vprašanj, h katerim bi radi zavzeli svoje stališče in javno povedali svoje mišljenje.

Da omogočimo učiteljskim pripravnikom samim razpravljati o lastnih težnjah, težavah in zahtevah, odvarjamo v smislu sklepa predsedniškega zbora v »Učiteljskem tovarišu« novo rubriko »Učitelji pripravniki in njihov položaj«. Ko priobčujemo v tej rubriki prvi dopis, apeliramo na vse mlajše tovariše in tovarišice, da sami skrbijo za resne, stvarne in čim boljše prispevke, ki naj to rubriko izpolnjujejo.

Učitelj pripravnik in organizacija

V zadnji številki našega glasila sem med drugim čital, da je navajal tovariš Ledinek na posvetu naših predsednikov v Ljubljani vzroke, zaradi katerih se učitelji pripravniki ne udeležujejo v naši organizaciji. Vzroki niso navedeni. Zelel bi, da bi se tudi vzroki navedli.

Mladi učitelji želimo delo — in sicer delo v naši organizaciji. Mi hočemo našemu vodstvu, ki je že toliko za nas napravilo, tudi dejansko pomagati. Toda življenje je do sedaj od nas zahtevalo, da molčimo. Verjemite nam: govoriti je težko — toda molčati je še težje! Učitelj pripravnik je velik revež, ki ima samo dolžnosti in nič pravice! Vemo pa dobro, da naša organizacija sestoji iz malih vaških učiteljskih celic, ki tvorijo člene celokupne organizacije. Če te celice niso zdrave, tudi celotna organizacija ne more biti močna in njeno delo ne uspešno. Prav v zadnjem času je bilo debelo podčrtano, kakšne velikanske pravice ima upravitelj nad ubogim učiteljem. Dotični, ki so to podčrtavali, so z gotovostjo računali, da se najdejo upravitelji, ki črtijo svoje podrejeno učiteljsvo iz različnih vzrokov. Vedo pa tudi dobro, da je učiteljsvo tako, kakršen je upravitelj. Če pa tak »tovariš« hiti takoj po zborovanju obses na veliki zvoni, da je »mladi« učitelj govoril o slabih plačah, k temu pa še doda barvico, ki škodi učitelju in ga zato ne more klicati na odgo-

vor, ker ima vse pravice, je to zadosten vzrok, da mladi učitelj ne dela aktivno pri organizaciji. Zato je v veseljem pozdravil sklep banovinske skupščine v Ljubljani, ki je zahtevala čiščenje med našim članstvom.

Izrežimo tvore v naši organizaciji!

Tudi naslednji vzrok je premisleka vreden. Medtem ko se naše vodstvo do izmučenosti trudi za dobrobit vsega našega stanu, kaže na vasi marsikateri upravitelj, da nima niti najmanjšega pojma o socialnih prilikah našega pripravnika. Celó plačo mu izplačuje pozneje kakor bi mu moral. Mnogokrat so upraviteljeva stanovanja razkošna, kleti prostorne, kamor si spravljajo tudi neučiteljske svoje poljske pridelke. Le ubogi učiteljski pripravnik, ki ima ženo in otroke, nima pol dlani prostora za svoje potrebe. Kako, vas vprašam, naj učitelj pripravnik, ki živi v takih prilikah, dela aktivno pri organizaciji?

Učitelji pripravniki bi radi delali, toda nismo mogli, ker smo občutili prokletstvo brezposelnosti, ker občutimo kaj se pravi z družino in v dolgovi živeti ob 911 din, ker ima marsikateri pripravnik nad seboj starešine, ki ne vedo kaj je beda in siromaštvo.

To so glavni vzroki, zakaj učitelj pripravnik ni do sedaj aktivno delal pri organizaciji. Pripravnik pa vseeno ne spi. Saj piše članke, ki jih narekuje beda in pomanjkanje

Zmago Svajger:

NAŠA PRAVLJICA

Nenehno zvonjenje... V zraku diih rož in sveč. Dan živih se resno umika spominu rajnih. Ljudem lepi na čelu mir. Oči spokojno gledajo v bližnjega.

Vse to je čudovito vplivalo na učitelja Nerada, stoječega v sobi pri oknu, skozi katero je lezel mrak.

»Tako, učitelj Nerad,« si je mislil, »tudi ti prideš na vrsto. Kar vdaš se! Med njimi boš, katerih spomin se molče slavi...«

Učitelj Nerad se je jel odmakati od okna. Nič mu niso prijale te misli. Treba bo prižgati luč. Mrak, ta čudoviti klicar duš, se je upiral. Nekdo mu je iz mraka tajinstveno zašepetal: »Nikar se ne brani! Pogledaj si, prijatelj, svoje življenje brez kulis, ki si jih tako spretno postavlja svet, da se ogne resnici!«

»Naj bo,« je počasi pritrdil. »Koga se mi je bati? Človeka? Mar je kateri boljši od mene?«

Tiho, kot šepeta le mrak, se je oglasilo: »Učitelj si, biti moraš najboljši!« Nerada je zamamilo. Skromno je odgovoril:

»Da, da. Učitelji moramo biti najboljši. Vsi tako pravijo v naši deželi. Tudi naši nasprotniki.«

Zopet tišina. Nerad si je zaželel človeka, tovariša. Pogovorila bi se. Zaupala bi se v veliki izpovedi življenja. Iskreno tovarilstvo bi pregnalo mrak. Z lahkoto bi si dopovedala, da smo učitelji v teh neznačajnih časih le še idealni ljudje. Saj tako delajo vendar vsi!

Iz mraka se je utrgal zopet glas: »Učitelj Nerad, zdaj si sam! Zborovanje s tovariši se vrši v mestu. Zdaj govorijo!«

Nemir. Začel je hoditi po sobi. Dražilo ga je. Vsi že govorijo o nas in o vremenu. Zdaj, zdaj pa si naj še sam govori o sebi!

Mrak je čakal na besedo. Trmasto je tiščal v njega:

»Govoril!« Zasovalil bi mrak. Odšel bi iz sobe. V vasi so nočjo lučke. Stopil je k vratom.

»Ne, ne grem! Igra je vseeno mikavna. Učitelj se ne sme ničesar bati!«

Ostal je v sobi. Stari divan mu je nudil oporo. Neslišno je tekla beseda.

»V dvajsetem letu življenja mi je svet dopovedal, da sem postal učitelj. Nekaj let pozneje so me poslali na vas, kjer sem vzljubil ljudi in delo. Učim z veseljem in z veliko potrebnostjo v domači govorici o lepoti naše zemlje in veličini svojega naroda. Deco navajam k poslušnosti in ubogljivosti napram starejšim, ki pač dobro vedo kaj delajo in so tudi navadno pravični. Govorim jim o napredku človeštva, čeprav čitajo doma, da vihra po svetu vojna. Največ preglavice mi dela to leto v šoli zemljepis. Pripovedujem jim, da smo bogati, čeprav sedijo pred mano iz dneva v dan v raztrgani obleki in bledih obrazov. Iz knjig jim čitam o sreči in življenju, ki še ga ne poznajo. Sodobni smo. V šolskem radiu čujejo o veliki ribi, ki jo je ujel srečni ribič, o največji ladji, ki so jo zgradili Angleži, in o najhitrejšem vlakcu v Evropi. Na dan štednje se zavestno vzgajajo k skromnosti. Druge dni pa po priliki. Ob jadranskem dnevu smo vsi poslušali navdušene in izbrane besede o lepoti našega morja. Deca bi ga rada videla. Pokazal sem jim slike. Premalo. Tiho sem si priznal, da jim več ne morem povedati kakor sem slišal, ker še našega morja tudi sam nisem videl. Zdi se mi, da sem bil na ta dan najbližji svoji deci!«

Tiho zadovoljstvo mu je zaprlo oči. Iskal je počitka. Prezgodaj — vas še bdi. Želja po miru ga je prebujala znova. Nekoga še je zanimalo življenje izven šole.

»Tu sem pa sam gospodar, si je mislil »tu bo šlo lažje.«

Skoraj bi se prenagli. S težavo mu je začela spet teči beseda.

»V stanovskem društvu sem in bom ostal, dokler bo obstajalo oziroma dokler bo hodilo po tej strmi poti. Tovariš sem dober. Stanu se svojega jasno zavedam. Ramo ob ramo se borim za naše stanovske pravice in za priznanje našega dela in naših idealov. Kritike sicer ne kličem s posebnim vabilom, kot delajo nekateri najidealnejši tovariši, ker bi rad poprej poznal življenje in delo kritikov samih. Življenje na vasi izven šole gledam tako kot so me učili v mestu. Edino napako, ki jo imam, je ta, da vidim namesto vaše romantike trpljenje in namesto idiličnega življenja največkrat le bedo, ki jo lahko rodi in nosi samo naša vas. Tudi knjige in časopise čitam, čeprav baje ta lastnost ni nujna za dobrega ljudskega vzgojnika...«

Pri knjigah mu je misel zastala. Mogoče se pa tudi sam moti, kot se motijo tolikokrat naše knjige in časopisi. Vstal je in začel begati po sobi. Nič ni sigurnega danes na tem svetu!

»Zlodej vam vzame vse pomisleke! Učitelj sem gotovo. Vsi mi tako pravijo. Tudi na vasi živim.«

Naprej mu ni šlo več gladko. Ob potrpežljivosti in ob naši veličini je že kolebal. Milijonsko število v naših dneh ne pomeni posebnost mnogo. Poslušnost se mu je jela dozdevati ostarela vrednota. Nekeč da, nekeč so se na njej gradila stoletja. Pisano zgodovino ima ta človeška lastnost. Tudi beseda pravičnost ga je motila. Kaj se ve, kako deca sodi o njej. Napredek — kje le? Zdravilo je videl v pametni reviji kajimivo ilustracijo človeškega napredka v zgodovini. Prva slika je prikazovala bivališče jamskega človeka, na drugi je videl kožo iz lesa in slame, na tretji je že bival človek v palači, četrta pa je prikazovala človeka, ki po sili prilik in napredka beži na varno iz palače nazaj v jamo, kot

njegovi davni predniki... Da bi lahko mladina, ki je večinoma slabo oblečena in z večno bledico na obrazu s pridom poslušala o bogastvu, se mu je jelo dozdevati skoro nemoč. Njih čustva ne bodo vodila do cilja, ki bi ga kot dober učitelj moral doseči. Ne, ne! Tako, da je tudi sodobnost našega dela še vedno le dvomljiva. O družtvih ima svet tudi že različna mnenja. S tem, da je dober tovariš, še ni ničesar posebnega. Kateri izmed nas pa ni dober tovariš? Samo vprašajte jih! Vsi bodo dobri. Tako postaja tudi tovarilstvo le še beseda za svečane dni v letu.

Beseda borba se mu je zdela vsakdanja. Danes se itak vsi borijo. Ob misli na ideale, ki poznajo le nas, se je nasmehnil. Naj spregovori zgodovina. Počakajmo!

Nič ni mogel več dalje. Misel je zavračala vero v njegovo visoko poslanstvo. Svet, ki je še do nedavna stal ves trden, se mu je zamajal v pravljico naših dni, kjer je vse lepo in pravično, kjer se nihče ne moti in laže, kjer so vsi tovariški in dobri. Nad vsem tem življenjem pa plavajo naši ideali...

Nerad je vztrepetal. Od nekaj ni bil prijatelj pravljice. Danes pa bi mu naj nado-meščale življenje?

»Nikoli! Šel bom med tovariše trdne vere v svoje poslanstvo.«

Korak mu je obstal na mestu. Še zadnje vprašanje:

»Kaj pa potem, če ste si učitelji podobni?«

Kdo bi še zdržal to vražjo igro? Učitelj Nerad bi rad počival.

Prizigaje luč je počasi mrmral:

»Odgrnil bom zavese mraka. Nič strahu! Tovariši, komedija pravljice je naša! Vstopnino bodo plačali pozneje. Le igrjamo se nemoteno dalje...«

Odprl je vrata. Odšel je zopet med ljudi. Mogoče se le moti...

ter se s tem postavlja v vrsto borcev za naše pravice.

Verujem, da se bodo kmalu socialne razmere učitelja pripravnikarja izboljšale, da bomo vsi dobili stalnost in s tem utrjen položaj, če bomo delali po načelu: eden za vse in vsi za enega! Zato apeliram na vse učitelje pripravnike in druge mlajše tovariše, da gremo

† Tovarišu Dragotinu Česniku v spomin

Zopet je légal v hladni grob tovariš, učitelj iz preteklih starejših dobe. Iz dobe, ko se je bilo treba zelo boriti za vsak najmanjši napredek šole in pouka, a še bolj za učiteljske pravice, priznanja za njegovo delovanje in ugled.

In pokojnemu tovarišu Česniku gre polno priznanje kot borcu za vse pravice šole in učiteljskega stanu.

Rodil se je 13. novembra 1865. v Knežaku na Krasu kot sin preprostih kmetijskih staršev. Po domači osnovni šoli in nižji srednji šoli, je prestopil na ljubljansko učiteljsko, ki ga je dovršil 1884., star dvajset let.

Poln idealov, učiteljske stanovske zavesti in ljubezni do poklica, se je posvetil učiteljskemu stanu. Služboval je v Orehu pri Postojni, St. Vidu pri Vipavi, v Vipavi in v Zagorju pri Il. Bistrici, kjer si je izbral svojo življensko družico, ki mu je pa umrla še pred koncem svetovne vojne.

Po sedmih letih službe v navedenih krajih, je dobil mesto šolskega upravitelja v Predosljah pri Kranju. Že na prvih svojih službenih mestih je poleg vestnega vzgojnega dela v šoli pokazal veliko zanimanje in razumevanje za delo izven šole pri prosvetnih in gospodarskih ustanovah in se je že kot mlad učitelj začel udejstvovati pri učiteljskem društvu. Vendar se je njegovo obsežno delo na vseh popriščih napredka začelo šele v Pre-

na delo in pomagamo po naših močeh pri sreskih odborih našega združenja.

D. K.

Opomba uredništva: Priobčujemo dopis neokrnjen. Ne moremo sicer zanikati, da ni takih upraviteljev, kot jih opisuje tov. D. K., vendar lahko s mirno vestjo izjavljamo, da ogromna večina upraviteljev ni takih.

dosljah. Tu je z vnmom prijel za delo v okrajnem učiteljskem društvu za kranjski okraj. Ker je pri tem delu pokazal velike sposobnosti, je bil že l. 1896. izvoljen za tajnika Zaveze učiteljskih društev, katero mesto je zavzemal polnih 13 let in v tem času delal z vso vestnostjo, požrtvovalnostjo in natančnostjo za koristi šole in učiteljskega stanu. Poleg vsega tega je pa še vedno našel čas za marljivo obdelovanje šolskega vrta, za dajanje gospodarskih nasvetov ljudstvu v svojem službenem kraju, kakor tudi za stalno dopisovanje v »Učiteljskega tovariša« in »Popotnika«. V Predosljah je ostal nad deset let, nakar je dobil mesto nadučitelja v svoji rojstni vasi Knežaku. Tu je moral po starših prevzeti še obsežno kmetijo, ki ga pa ni ovirala pri njegovem šolskem in stanovskem delovanju. Narobe, še tembolj se je oprijel šolskega dela, a z delom na posestvu je postal vzor svojim soobčanom, ki jim je bil vedno tudi najboljši svetovalec. Zato so ga pa tudi cenili in izvolili za župana.

Kljub vsej zaposlenosti je posvetil tudi mnogo pažnje učiteljskemu društvu v okraju. Ni čuda, če je radi svoje kolegialnosti, vdanega tovarištva in ljubeznivega družabništva užival tudi med učiteljskim popolno zaupanje, ki se je kazalo tudi v tem, da ga je kot svojega zastopnika izvolilo v ondotni okrajni šolski svet. Z vso vnmom in neustrašenostjo je tu zagovarjal napredek šole in učiteljske pravice ter branil in zagovarjal tovariše pred morebitnim preganjanjem. Bil je kremenit in odločen značaj. To pa ni bilo nekaternikom v krajih, kjer je služboval, vseh, in pričeli so ga preganjati. Tik pred vojno je bil premeščen v Cerklje pri Krškem. Pa ni odnehal! Kot trdna kraška skala se je uprl in nazadnje tudi zmagal. Ostal je v svojem ljubljanskem Knežaku, a ob koncu vojne, po smrti svoje žene, je stopil v pokoj. Po vojni, ko se je moral pod silo razmer preseliti v Jugoslavijo, je bil tu reaktiviran ter je še tri leta služboval na Rakeku in v Planini. Po upokojitvi se je naselil v Ljubljani.

Kako je bil cenjen in spoštovan, je pokazal njegov pogrebni spoved, na katerem ga je spremljalo ogromno število njegovih znancev, prijateljev in stanovskih sotovarišev. Slovo sta vzela od njega pred hišo žalosti tovariš sreski šolski nadzornik v pok. Al. Urbančič v imenu primorskih rojakov društva »Šočec«, a ob odprtem grobu v imenu sotovarišev tov. Lovro Perko. Zbor starejših kolegov mu je zapel dve žalostinki.

Tovarišu Dragu Česniku te vrstice v hvalen spomin!

L. P.

Splošne vesti

DAJANJE NAGRADE ZA PREMEŠČANJE IN NAPREDOVANJE

Prosvetno ministrstvo je pod III Br. 61435 od 1. nov. 1939. izdalo naslednjo pomembno odločbo:

»Prosvetnemu ministrstvu je od več strani sporočeno, da poedini učitelji in učiteljice šol dajejo gotovim osebam in advokatskim pisarnam nagrade, da bi jim pri prosvetnem ministrstvu izposlovali premitivne na boljša mesta ali pa hitro napredovanje. Prosvetno ministrstvo pri premeščanju upošteva vsako stvarno potrebo, pri napredovanjih je pa merodajna rangna lista in pa razpoložljivi krediti. Zaradi tega so posredniki med učitelstvom in prosvetnim ministrstvom popolnoma nepotrebni.

Dajanje nagrad poedinim osebam in advokatskim pisarnam v svrhu posredovanja pri prosvetnem ministrstvu se bo smatralo kot podkupovanje. Zato bo vsak učitelj in učiteljica, ki bi se posluževal (-a) te poti za premitivne ali napredovanje, pozvan pred disciplinsko sodišče ter se bo proti njemu (njej) najstrože postopalo.

Jugoslovansko učiteljsko združenje pozdravlja gornji razpis prosvetnega ministrstva ter poziva članstvo, da pomaga pri zatiranju korupcije. Dajanje informacij in intervencije je Jugoslovansko učiteljsko združenje poveljilo posebnim zanesljivim osebam in pravnim referentom, ki vrše svoje delo v mejah upravičenih potreb za članstvo brezplačno. Neupravičene potrebe je treba zatirati, ker se osebni interesi ne morejo in ne smejo upoštevati pred občinimi interesi. Naloga vseh ednic Jugoslovanskega učiteljskega združenja je, da delajo v zgoraj navedenem pravcu.

— V Zidanem mostu je prazno 1 učiteljsko mesto z lepo sobo v šoli.

— Kmetko-nadaljevalno šolstvo. Mariborski »Večernik« je nedavno objavil članek, v katerem se zavzema za čim večje število kmetko-nadaljevalnih šol v obmejnih pokrajinah in tudi v banskem svetu so se pred leti slišali glasovi, ki so zahtevali več nadaljevalnih šol v posameznih srezih. Dasi obstoja naše kmetko-nadaljevalno šolstvo šele 10 let, so navedeni pojavi sigurni znak, da je to izvenšolsko delo našlo ugoden odmev med prebivalstvom in mu je za razmah podano potrebno razpoloženje. Tudi pri oblasti ni ovir in po sigurnih informacijah so tudi na razpolago dovoljna sredstva za nadaljevanje dela na obstoječih in še za ustanovitev novih šol. Ovine ni torej nobene in je nadaljnji razmah odvisen le od iniciative učitelstva. Če nas oblast podpira in narod kliče, odzovimo se!

Razmere so mnoge tovariše prisilile, da započeta dela ne morejo nadaljevati. Stopimo na njihova mesta, četudi v drugih krajih! Apel se tiče vseh, predvsem tovarišev, ki so dovršili potrebne tečaje, pa z delom na terenu še niso pričeli, a tudi starih praktikov, ki se naj ozrejo po okoliših, ali ni že novega naraščaja za šolo. Bolj kakor kdaj je potrebno, da usmerimo misli naroda v smoteno gospodarsko delo in zagotovimo bodočnost. Direktni učiteljev kontakt z najboljšimi med kmetiskim naraščajem je zelo važen. M. V.

— Hospitacije na Državni poskusni ljudski šoli v Ljubljani. Kakor lansko leto, tako tudi letos sprejema Državna poskusna ljudska šola v Ljubljani od 1. novembra dalje hospitacije učiteljskega. Lansko leto je hospitalar na šoli 676 učiteljev in učiteljic. Učiteljsstvo, ki bi rado hospitalarilo na šoli, naj vloži posamezno ali, kar je še boljše, v skupinah po več skupaj uradno prijavo na naslov »Državna poskusna ljudska šola Ljubljana-Beži grad. V prijavi naj navede svoje želje glede datuma in razredov, ki jih želi hospitalirati, nakar bo dobilo uradno obvestilo. Dan hospitacij ima učiteljsstvo pouka prost in se ne šteje v dopust.

— Popotnik št. 3.—4. (izide sredi decembra) bo strnjeno obravnaval nižje organizirano šolstvo v Sloveniji. Vsi obljubljeni in naprošeni članki naj bodo v rokah urednika najpozneje 20. novembra 1939. Isto velja tudi za vse one številne sotrudnike, ki so se javili pred dnevi, ko je izšla 1.—2. številka. Onim, ki želijo »direktive«, bodi povedano, da naj s vobodno pišejo o svojih izkušnjah na enorazrednicah, dvorazrednicah ali trirazrednicah. Posnetki iz šolskega dela v težkih razmerah bodo posebno dobro došli.

Uredništvo.

— Vsem upraviteljem ljudskih, meščanskih in vodstvom kmetko-gospodinjstvih nadaljevalnih šol nudi Sadržarsko in vrtnarsko društvo za razredno čtivo iz sadjarstva in vrtnarstva posamezne številke »Sadržarja in vrtnarja« po 25 par. Lahko pošljemo po 20 do 40 enakih števil. Sežite po dobrem čtivu, dokler je kaj zalogo.

— Prvi sprejem Slovenca na Viš. pedag. šolo v nadzorniški oddelek. Pred dnevi je prejel dekret o sprejemu na Višjo pedagoško šolo v Beogradu (oddelek za okr. šol. nadzornike) tov. Miloš Ledinek iz Tezna pri Mariboru. Njegov sprejem je bil v Beogradu odobren že 5. septembra t. l., vendar je prejel rešenje šele te dni. Tov. Ledinek je eden izmed naših najbolj agilnih pedagoških in stanovsko aktivnih delavcev. Letos je bil na banovinski

skupščini izvoljen tudi v sekcijijski upravni odbor. Želimo tov. Ledineku mnogo uspehov in mu čestitamo k sprejemu. Tako smemo upati, da se bo tudi pri nas v Sloveniji kader kvalificiranih okr. šol. nadzornikov kmalu povečal, kar bo nedvomno v prid razvoju in napredku slovenskega šolstva.

— Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi je naslov knjižice, ki poljudno razpravlja o vsem onem, kar bi moral znati o pasivni obrambi vsak državljan. Spisal jo je ing. Stanko Dimnik in založil Komite tehn. dela (Udr. jugoslov. inž., Kongresni trg 1). Stane v knjigarni Učit. ti-skarne 5 din, pri naročilu vsaj 10 komadov pri založniku pa po 4 din. Knjižica navaja poleg načinov in vrste letalskih napadov, navodil za enostavno ureditev zaklonišč tudi vse ono, kar je treba za lastno varnost in varnost družine pripraviti že takoj, kakor tudi one ukrepe, ki bi bili potrebni, ako bi nastopilo vojno stanje. Pismena navodila izpopolnjuje 16 zelo nazornih slik. Z ozirom na današnje nemirne in negotove čase bi bilo želeli, da bi krožila ta knjižica iz rok v roke, da bi nanjo opozarjali znance, da bi iz nje podajali navodila v šolah itd., da ne bi bili v primeru vojne morda tako nepripravljeni, kot se je to zgodilo v neki državi, ki jo je vojna zadel v pravkar potekajoči zgodovini.

Osebnne zadeve

—i Z odlokom prosvetnega ministra so premeščeni sledeči učitelji in učiteljice: Olga Madon iz Slane gore v Jevnico, Josip Mazaj iz Sv. Lovrenca v Prevalje, Danica Kranjc iz St. Daniela v Vuzenico, Marija Jereb iz Rajhenburga v Senovo.

—i Po službeni potrebi je premeščen Bogomir Jereb iz Prežganja v Senovo.

—i V državno službo sta bila sprejeta z ukazom z dne 10. oktobra 1939. kontraktualna učiteljica: Logar Franc iz Radovice (VII. skupina) in Silič Justina iz Slov. Bistrice (VI./2 skupina).

—i Premeščene so učiteljice Bogumila Kipek iz Dolnjega Loga na Vransko, Olga Madon z Ilove gore v Jevnico, Valerija Zupan iz Stare Cerkve v Dolnji Log ter učitelj Alojz Markič iz Polhovega Gradca v Selce.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—i »Potreben bo nov kader učiteljev.« Pod tem naslovom prinaša »Večernik« od 10. novembra ugotovitve, ki jih je prinesel »Učiteljski tovariš« v svojem uvodniku od 5. oktobra pod naslovom »Misli ob novih namestitvah«.

—i »Jutro« od 7. novembra prinaša pod naslovom »Hrvatske šolske reforme« napovedi in informacije, ki jih napoveduje »Hrvatski dnevnik« glede prosvetne politike na Hrvatskem in pravi: Načrt za te reforme pripravlja predstojnik prosvetnega oddelka banske oblasti Skorjač. »Pred njim leže na mizi — pravi list — zbrana dela Antona Radića, kar dokazuje, da bodo reforme zelo globoke in daljnosežne. Sistem pouka v naših šolah je po večini nemški. Pri nas so enostavno naši pedagogi kar precepili tuje ideje na naše prilike. Tako smo stisnili naše narodno življenje v tuje kalupe. Dosedanja prosvetna politika na naših osnovnih šolah ni ustrezala potrebam našega ljudstva. Odslej bo zastrujal po vseh naših prosvetnih ustanovah od ljudske šole pa do vseučilišča nov duh, ki bo ustrezal idejam pokojnega ideologa hrvatskega kmetskega pokreta Antona Radića.« — O nameranih reformah objavlja »Hrvatski dnevnik« še te-le informacije: »Predvsem se bo pričela reforma na ljudskih šolah. Grafikoni o nepismenosti dokazujejo, da ni mogoče šablonizirati osnovnošolskega pouka. V bodoče ne bo mogel biti isti način pouka v srezih brez analfabetov in v srezih z velikim odstotkom nepismenih. Tako n. pr. bi se lahko spremenil način pouka v srezih z velikim odstotkom nepismenih tako, da bi otroci hodili v šolo vsak drugi dan, namesto vseh teden. Na ta način bi pridobili prostor in čas za pouk otrok, ki danes sploh nimajo prostora v šolah ter so obsojeni na nepismenost... Pripravlja se načrt za zidanje novih osnovnih šol. Sicer pa so naši travniki in gozdovi tudi učilnice, v katerih se lahko hrvatska deca mnogočesa nauči. Treba bo tudi reducirati število knjig za posamezne razrede osnovnih šol.

—i O otvoritvi sedme nove ljudske šole v škofjeloškem okraju piše »Jutro« od 10. novembra. Šola je kot trirazrednica odprta v Lučinah.

Naša gospodarska organizacija

TOVARIŠI — TOVARIŠICE — STARŠI!

»Samopomoč učiteljskih otrok« Vas ponovno opozarja na dolžnost do svojih otrok. Vaš sin (hčerka) je gotovo že star 3 leta, a nima še 18 let. Hitro ga tedaj prijavite v zavarovanje »Samopomoči učiteljskih otrok«. Prispevki so majhni in se plačujejo le v primeru smrti ali polnoletnosti.

Koliko plačam ob vstopu za vsakega otroka?

1. združni delež 10 din
2. prispevek za primer smrti ali polnoletnosti 10 „
3. upravnilno 10 „
4. pristopnino, ki se ravna po starosti prijavljenega otroka:
 - a) za 3. do 4. leta 10 „
 - b) za 5. do 6. leta 15 „
 - c) za 7. do 8. leta 30 „
 - d) za 9. do 10. leta 50 „
5. rezervno za podporo 5 „

Pozneje prispevate le za vsako odpravnino tolikokrat po 10 din, kolikor imate zavarovancev; ob novem letu pa plačate za vsakega otroka še 10 din upravnine in 5 din za rezervni sklad.

Primeri:

Otrok je star 4 leta:

Ob pristopu plačam 10 din + 10 din + 10 din + 10 din + 5 din = 45 din.
Ob novem letu plačam 10 din + 5 din = 15 din.

Učiteljski pravnik

—§ Vprašanje: F. V. 1. Ali ima učiteljica, poročena z neučiteljem, pravico do stanarine in kuriva v času, ko je bil njen mož na orožnih vajah? Če pripada, ali je treba narediti prošnjo?

2. Zakaj so mi odtrgali za mesec november 70 din pri mesečnih prejemkih, drugim v isti skupini ničesar?

Odgovor! Ad 1. Vložite prošnjo po uradni poti na kralj. bansko upravo, prosv. oddelek, ki o tem odloči.

Ad 2. V duplikatu plač. seznama je bilo gotovo navedeno zakaj. Ako na si niste tega zabeležili, naj vpraša šolsko vodstvo ob predložitvi plač. seznamov, zakaj je bil odtegljaj.

—§ Vprašanje: Z. K. iz Kr.: Ali ima poročena učiteljica, katere mož je nezaposlen zaradi sedanja krize in živita v skupnem gospodinjstvu, pravico do stanarine in kuriva?

Odgovor: Ne!

—§ Pripravnik: D. K. 1. Ali so že dospeli dekreti na kr. ban. upravo za one učitelje pripravnike, ki so napredovali v juliju t. l.? Vsi čakamo zelo težko nanje!

2. Kdaj nam mora kr. ban. uprava nakazati večje mesečne prejemke in zaostalo povišico, če pridejo dekreti pred 15. v mesecu ali po 15.?

Ali dobimo naslednji mesec že vse izplačano?

Ali moramo še kaj drugega poslati na kr. ban. upravo kot prepis dekreta?

Odgovor! Ad 1. Da! Ad 2. Ob prevedbi iz pripravniške v uradniško skupino se vedno izplačujejo zvišani prejemki po § 30./2 U. Z. od 1. dne prihodnjega meseca, ko je bil odlok podpisan, in to obenem z redno plačo za vse mesece nazaj po odbitki prvomesečnega poviška za pokojninski sklad.

—§ Ali sme sresko načelstvo odrediti, da moram pristopiti k Rdečemu križu, in naročiti, da se mi odtegne članarina od plače? — Na gornje vprašanje sporočamo, da je članstvo pri Rdečem križu kakor tudi pri vseh drugih društvih prostovoljno. K vstopu ne more nikogar nihče siliti, marveč mu lahko samo svetuje, oziroma pristop priporoča. Tudi ne more sresko načelstvo, brez pristanka prizadetih, odrediti, da se članarina odtegne od plače. Tako postopanje bi bilo protizakonito in prosimo, da nam take primere takoj prijavite.

Otrok je star 5 do 6 let:
Ob pristopu plačam 10 din + 10 din + 10 din + 15 din + 5 din = 50 din.
Ob novem letu plačam 10 din + 5 din = 15 din.

V slogi in skupni pomoči je naša rešitev v težkih trenutkih. Zato vabimo vse učitelje učiteljice starše, da prijavijo svoje otroke v zavarovanje. Prijavnice dobite pri poverjenikih naše zadrage, ki so pri sreskih učiteljskih društvih.

Šolski radio

—r VIII. Torek, 21. novembra: Mladina in časopis; g. Ljudevit Mrzel. Predavatelj se bo dotaknil vprašanja o vzgojnem pomenu dnevnega tiska za šolsko mladino v zvezi z vprašanjem sodobnega nazornega pouka, hkratu pa bo opozoril na smisel in pomen šolskih listov, kakršni so pri nas na mnogih večjih šolah v navadi.

Petek, 24. novembra: Nekaj dni med našimi izseljenci v Franciji; gđc. Julija Sušteršič. 1. Ko odhajajo naši rojaki za krumoh, 2. Štrubelj Lojze: V sivi daljavi. (Odlomek.) 3. V borbi za vsakdanji kruh. 4. Gustav Strniša: Izgnanec. (Recitacija.) 5. Nekaj dni med izseljenci v Franciji (v okolici mesta Metz v Lotaringiji). 6. J. Žvan: Materino pismo. (Recitacija.)

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 19. novembra, ob 17. uri predaval g. Emerik Šiftar: Važnost in oskrba gospodarskega inventarja.